

## **EUGEN JEBELEANU'S EROTIC ELEGIES**

**Ioan Gheorghisor, PhD Student, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş**

*Abstract: The erotic poetry of Eugen Jebeleanu begins with the publication of the tome "Elegy For the Cut Down Flower", two years after the death of his wife, the painter Florica Cordescu.*

*Hunted by the desire to see published. Its first again his lost soul mate, the poet asks either for his friend's help or of the one's he has lost forever, based on her wish to come back. The places they knew, her things, everything leads him towards "the presence of the absent one", a presence coming from his pain's sublimation. His deceased beloved one is omnipresent so the poet is revolting against the cruel destiny which brought him so much suffering.*

*In 1972, the tome "Hannibal" was cycle "A River on My Face" "seems to be a prolongation of the elegies" book from 1967. This time, the pain blunt but the poet's memory is still alive. Though he is afraid of losing one day the remembrance of his lovely wife, the mythical theme of Orpheus escaping the death masters Eugen Jebeleanu's elegies.*

**Keywords:** "Jebeleanu", "omnipresent", "river", "memory", "elegies"

Adevărata, marea poezie de dragoste a lui Eugen Jebeleanu începe odată cu anul 1967, când apare tulburătorul volum *Elegie pentru floarea secerată*. Dar lirica erotică a poetului a cunoscut aprecierile cititorilor și înainte de apariția elegiilor din anul amintit mai sus.

Mai întâi, câteva „stanțe de dragoste”, cum le-a numit Perpessicius<sup>1</sup>, rețin atenția. Între ele, sonetul „Aur și argint” (1957), scris pe tema trecerii timpului care, chiar dacă nu reușește să altereze de tot frumusețea umană, aduce totuși un sentiment de nostalgie, trezește ușoare păreri de rău:

*„În părul tău de aur, o copcă de argint,  
aveai, și-n noaptea deasă ca smoala, tu, frumoasă,  
cu pletele de aur sunând, și de mătasă  
erai făclie blondă, lucind în labirint...”*

*Și te privesc acum la fel ca altădată:  
arunci și astăzi flăcări, ești doar un pic schimbată:  
ți-i copca azi de aur, iar părul argintiu...”*

Remarcabile poezii erotice sunt și „Roza” (1957), „Lied”, „Frumoasa adormită” și, mai ales, „Metamorfoze” (toate trei apărute în 1958). Reproducem ultima strofă din „Metamorfoze”:

*„Aș fi putut să fiu un zid, un zid în umbra cărui  
cu tine-un altul ar fi fost, nu eu...  
Și mi-ar fi fost atât, atât de greu,  
c-ai fi văzut cu groază cum mă năru...”*

<sup>1</sup>„Mențiuni critice”. (1976). București: Editura Albatros, 217.

Un ciclu de poeme erotice cuprinde și volumul *Cântece împotriva morții* (1963). Când „râurile se dezgheață”, poetul așteaptă să fie cuprins de calda suflare a iubirii:

*„Răspunde-mi, iubito, la fel, suflând  
Peste pământul rece încă  
Și peste sânul uriaș de stâncă  
Din care picură un ghiocel” („Râurile se dezgheață”)*

Lui Jebeleanu nu-i place frumusețea statică, fie ea chiar „divină”: „De-ai sta nemișcată,/ ai fi o statuie cu zâmbet divin/ Mișcă-ți, te rog, săgețile ochilor puțin” („Perpetuum mobile”). Poetul se crede un fluviu „cu priviri verzui/ cu negre adâncuri”, ce înconjoară șoldul femeii iubite („Sînt fluviul”); “Gorganele „suspina”, sunt geloase pe iubita lui cea cu „sânii mici” și „trupul lung”, care se așază lângă el, pe plajă („Tezaure”). El promite acesteia o dragoste fără pretenții de reciprocitate, ba, dimpotrivă, cu cât va fi iubit mai puțin, cu atât va da, în iubire, mai mult:

*„Chiar dacă nu mă iubești  
eu o să te iubesc,  
cu-tât mai curat și mai firesc.  
Chiar dacă o să spui:  
«Zadarnic, e zadarnic!»  
cu-atâta eu mereu voi fi mai darnic.  
Chiar de-o să spui:  
«A fost o fiară», iară  
voi spune: «Unde-i blânda-mi căprioară? »*

*Trăind, de-mi spui să tac,  
eu o să tac.  
Dar de-ai muri, urla-voi veac de veac...” („Chiar dacă”)*

În 1965 se stinge din viață pictorița Florica Cordescu, soția poetului. Doi ani mai târziu, în 1967, apare, spre a cinste memoria tovarășei sale de viață, volumul *Elegie pentru floarea secerată*, „cartea cea mai tragică a lui Eugen Jebeleanu”, cum o definește Nicolae Manolescu<sup>2</sup>, care își justifică astfel afirmația: „Poate să pară curios că spun asta despre poetul care a plâns Hiroshima, dar acolo exista un „surâs”, al Hiroshimei, acolo era o speranță. Aici nu mai este niciuna. În *Surâsul Hiroshimei* tragicul era colectiv, era adică tragedia unei lumi, acum e o tragedie individuală. Și totdeauna o lume iese mai ușor dintr-o situație tragică decât un om singur.”

Poetul este urmărit mereu, în această carte, de dorința revederii iubitei dispărute, o imploră să se întoarcă, de parcă nu ar fi plecată definitiv: „Înapoiază-te chiar numai pentru o zi,/ de sărbători, când toată lumea se duce acasă” („Sărbătoare”). Deși știe că, orice ar face, ea nu va mai putea fi redată vieții („Omoară-te de două mii de ori/ și tot n-o să ajungi s-o mai învii”), poetul nu se resemnează. El cere ajutorul aproapelui („Ajută-mă cu cât de puțin/ cu cât nu cer nici cerșetorii”) sau, contient că și ea vrea să se întoarcă, îi cere să se lupte cu

<sup>2</sup> În „Eugen Jebeleanu: Elegie pentru floarea secerată”. *Contemporanul* no 25/23.06.1967.

pământul, „veșmânt” ce nu i se potrivește, până când acesta o va elibera de sub imensa lui greutate:

*„Îi scapi printre degete  
și nici nu-și dă seama  
că ești cu mult mai înțeleaptă  
și decât el mai vicleană.*

*Te-ai ascuns în el, ca să răsari  
din brațele-i negre mai albă.  
Să te reverși într-o ploaie de plete  
de raze, cum n-are el iarbă.*

*Să-l faci să gândească puțin  
cu circumvoluțiunile sale de munți și de văi  
și să vorbească, spunând,  
înfrânt: - Întoarce-te la ai tăi.” („Greul pământului”)*

Lui Eugen Jebeleanu, imaginea celei moarte îi este redeșteptată prin evocarea unor locuri străbătute odată împreună (*marea*, pe care era gelos că o săruta, *muntele*, cu zăpezile lui, *Roma*, cu celebra sa „Fontana di Trevi” etc.) ori prin evocarea unor lucruri concrete ce au aparținut femeii iubite (pantoful „puțin scâlciat”, brațara „din cutie”, „pustiul scaun vișiniu”). Jebeleanu este deci, ca și Petrarca, un „poet relicviar”<sup>3</sup> – a se accepta și amintirile legate de moartă în sfera noțiunii de „relicvă”. Diferența dintre cei doi s-a stabilit în faptul că, dacă la Petrarca Laura era o prezență până când moartea a făcut din frumusețea ei „vento et ombra”, la poetul român avem de-a face cu „o prezență a absenței”, obținută „prin sublimarea durerii”<sup>4</sup>. Prezența și absența se confruntă tragic, pe un fond elegiac. Poetului i se pare că ea a trăit odată, foarte demult („ești contemporană cu străvechii parți”). Dar, chiar și așa, zâmbetul „din ultima clipă” nu a dispărut de pe buzele ei; și azi, cu generozitate, „necântărit” femeia încă îl împarte. Iubita pierdută e prezentă peste tot și în toate. Poetul îi aude, pe străzi, „tocurile grăbite să ajungă acasă”, toate drumurile lui sunt străbătute de ea, este înăuntrul lui și în afara lui, dar nu poate să deschidă ușa:

*„Îmi străbați toate drumurile,  
Mi te-ntinzi pală-n bărcile cearcănelor,  
Te ghemuiești în inimă,  
O faci să tresară în zori cu bătaia celor dintâi clopote(...)  
Ești în mine ca un fâlfâit neîntrerupt de aripi. (...)  
Pe toate drumurile vii,  
Pe cele de pământ, și de văzduh, și de apă,  
Ești în mine și-n afară de mine.*

*Dar nu poți să deschizi ușa. („Ușa”)*

<sup>3</sup> Edgar Papu. (1974). „Poezia lui Eugen Jebeleanu ( Scrieri I,II )”. *România literară* no 38.

<sup>4</sup> Ibid.

Nici măcar mormântul nu e un „loc de veci”. El poate deveni, în primăvară, când firele de iarbă „vibrând ies din zăpezi, și vântul/ s-abate dinspre mare oftând”, o luntre. („Neînfrântă”).

Poetul ajunge la limita suferinței. Viața fără ființa iubită i se pare pustie. Se vede pe streășina casei în care au locuit împreună, gata să se arunce în gol. („Pe streășină”). Ziua care a trecut e ziua care-l apropie de ea („Mutilatul”). Se simte „cel mai nefericit”, ca un Nessus arzând „pe dinăuntru” și neputând „să se stingă”. („Cel mai nefericit”). Se simte, de asemenea, într-un poem excepțional, un Daniel biblic înfruntând leii:

*„Sunt Daniel cel aruncat în groapa cu lei.  
Voci tainice-mi șuieră: «Ei, acum să te vedem,  
ei pe tine sau tu pe ei».*

*Fiorii mă străbat. Când or să vină?  
Și mă tot uit în jur ca să zăresc  
o umbră să mă sfârtece, un leu cu colți de flăcări, o jivină.*

*E groapa singură, cu buzele senine,  
nu se aude-un pas afară*

*Și toate fiarele se plimbă-n mine.” („Sunt Daniel”)*

Deși este teribil de slăbit, poetul nu se sfiește să amenințe destinul dătător de-atâta suferință: „Destinul nu va scăpa/ nepedepsit de mine./ Sunt la pământ, însă la pândă. („La pândă”).

Jebeleanu refuză să vândă amintirea „florii secerate”; refuză să se prefacă, respinge până și posibilitatea salvării cu ajutorul poeziei, al artei, în general: „Fă din durere artă. Transformă sufletul/ într-un saltimbanc emoționant” („Arma secretă”). Viața fără femeia iubită odinioară i se pare o placă de gramofon uzată, ce se oprește mereu la cuvinte care se referă de ea: „Și viața care merge înainte/ și fără tine, și fără tine, și fără tine...” („Și viața”). Poetul preferă să trăiască, spre a putea evita, astfel, uitarea pe care ar aduce-o dispariția lui fizică. Doar trăind, poetul îi poate închina, ca unei ființe vii, versuri de dragoste:

*„Te ridic în brațe precum  
te ridicam când râul  
voia să ne-npiedice-n drum.  
Oh, cât de ușoară ești și cât ești de grea,  
nepăsătoare de țărână și plină de soare iubită a mea:” („Te ridic în brațe”)*

Volumul „Elegie pentru floarea secerată” e străbătut de o sacră furie împotriva destinului, de neîmpăcarea cu ideea de moarte. Poetul așteaptă mereu, neresemnat, să se producă un miracol:

*„...stau/  
singur, pe streășină, în picioare. Și-mi șoptesc: să mă  
arunc, să nu mă arunc?” “O clipă, mai așteaptă o clipă,*

*poate apare ea, blânda mea floare, poate tot apare...” („Pe streășină”)*

La cinci ani după volumul „Elegie pentru floarea secerată”, în 1972, apare „Hanibal”. Primul ciclu al acestui volum, ***Râul pe obraz***, pare a fi o prelungire a elegiilor din 1967, cu diferența - firească, de altfel - că versurile din acest ciclu nu mai lasă suferința și deznădejdea să erupă ca în trecut. Durerea, cu timpul, s-a decantat pe fundul sufletului. Memoria poetului continuă însă la fel de intens ca înainte să o păstreze pe cea care a devenit o omniprezență aducătoare de consolare.

El încearcă să-și imagineze cum va fi când lucrurile rămase de la cea dispărută, amintirile legate de ea - singurele care-l mai țin viu și lucid - vor dispărea:

*„Când nu voi mai avea nimic de la tine  
nici un nasture orb, nici o cămașă de lună zdrențuită  
nici un flacon aburit în care a mai rămas o lacrimă suspendată  
când nu voi mai avea nici o oglindă  
nici o pupilă de apă în care să mă recunosc...  
Ce va fi atunci, nu știu...  
Dar cum aș mai putea fi eu?  
Voi fi un cărăbuș orb, mă voi lovi  
de câteva mobile de praf  
voi întreba în stânga și în dreapta  
dacă mai este un drum și unde duce- și  
cum mă cheamă și ce  
au fost toate acestea.  
O să fiu atât de obosit  
încât n-o să mai pot dormi nici o secundă  
și o să mă uit de jur împrejur și n-o să văd nimic  
și o să spun: «ei și?»  
și o să mă strâng în brațe  
și o să mă legăn ca pe un copil  
și o să vreau să dorm într-o  
nesfârșită văgăună umedă  
și o să fiu aproape sigur  
că numai așa se va face lumină  
o, draga, draga, draga mea,  
atunci fără de chip și fără amintire...” („Când”)*

Îi amintește de ea zăpada („Început de iarnă”, „Radiografia iernii”, „Zăpezi”) și marea- aceasta, mai mult decât orice altceva: „Spune-i Mare/ sau dă-i adevăratul nume. Nu s-au/ deosebit vreodată, erau una” („Primăvara la mare”).

Motivul orfeic al eliberării din moarte, îndârjita încercare de recuperare a celei pierdute – iată care este substanța din care sunt plămădite elegiile ciclului „Râul pe obraz”. „Elegiile lui Jebeleanu sunt țesute din deznădejde și uimire”, afirma N. Manolescu<sup>5</sup>.

<sup>5</sup> Op. cit.

**Bibliografie**

Andriescu, Al.(1974). *Relief contemporan*. Iași: Editura Junimea.

Ciopraga, Const. (1972). *Personalitatea literaturii române*. Iași: Editura Junimea.

Manolescu, N. (1967). „Eugen Jebeleanu: Elegie pentru floarea secerată”. *Contemporanul* no 25.

Paleologu, Al. (1974). *Simțul practic (cap. „Eros și polis”)*. București: Editura Cartea românească. Papu, Edgar. (1974). „Poezia lui Eugen Jebeleanu (Scieri I, II)”. *România literară* no 38.

Perpessiciu. (1976). *Mențiuni critice*, București: Editura Albatros.

Piru, Al. (1975). *Poezia românească contemporană, 1950-1975*, București: Editura Eminescu.

Raicu, Lucian. (1967). „Elegie pentru floarea secerată”. *Gazeta literară* no 23.